

Nr 329.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till den nämnd, som avses i förslaget till lag om återställande av viss, från ockuperat land härrörande egendom, m. m.; given Stockholms slott den 1 juni 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Christian Günther.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 juni 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför ministern för utrikes ärendena följande.

I en tidigare i dag beslutad proposition, nr 328, har Kungl. Maj:t efter fördragning av chefen för justitiedepartementet föreslagit riksdagen att antaga förslag till lag om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom ävensom förslag till lag om kontroll å viss utländsk egendom m. m. Båda de föreslagna lagarna skola träda i kraft omedelbart och gälla till och med den 30 juni 1946.

Den föreslagna lagen om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom upptager bestämmelser om en särskild procedur, ägnad att möjliggöra ett snabbt återställande av egendom som av ockupationsmakten rättsstridigt frånhänts rätte innehavaren. Ansökan om sådant återställande skall göras hos utrikesdepartementet eller annan myndighet som Konungen bestämmer och skall, sedan erforderlig utredning inkommit, av myndigheten för avgörande överlämnas till prövning av en särskild nämnd. Nämnden kan jämväl förordna om kvarstad å egendomen och skall, då ansökning om egendoms återställande bifalles, omedelbart föranstalta om egendomens omhändertagande, där det ej förut skett. Nämnden skall bestå av tre ledamöter, av vilka minst två skola hava utövat domarämbete, samt suppleanter för dem. Kostnaderna för nämndens verksamhet skola bestridas av allmänna medel.

Förslaget upptager jämväl bestämmelser om ersättning till egendomens innehavare i Sverige. I detta hänseende skall enligt förslaget gälla, att den som genom godtrosvärv åtkommit egendomen må erhålla gottgörelse därför av allmänna medel med belopp, som med hänsyn till vad han utgivit för egendomen finnes skäligt. Vederbörande skall därutöver kunna erhålla gottgörelse för vad han fått vidkännas för att i saken tillvarataga sin rätt. Chefen för justitiedepartementet framhöll vid remiss till lagrådet av förslaget, att det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att i förhållande till ockupationsmak-

ten tillvarataga möjligheterna att erhålla gottgörelse för de utgifter som åsamkas kronan i förevarande sammanhang.

Enligt den föreslagna lagen om kontroll å viss utländsk egendom gäller, att Konungen, då i anledning av kapitalflykt till riket eller eljest med hänsyn till rådande av kriget föranledda utomordentliga förhållanden befinner sig nödigt att vinna kontroll över utländsk egendom inom riket, äger förordna att här befintlig egendom, tillhörande viss främmande stat, juridisk person eller medborgare i samma stat eller annan som är bosatt i staten, skall vara underkastad förbud att säljas eller skingras. Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer äger emellertid medgiva undantag från sådant skingringsförbud. Under vissa förutsättningar må vidare enligt förslaget den förut omförmälda nämnden förordna om kvarstad på egendomen. Framställning härom skall göras av myndighet som Konungen bestämmer. Har förordnande om skingringsförbud meddelats beträffande viss stat och äger den staten eller juridisk person eller medborgare i samma stat eller annan som är bosatt i staten bestämmande inflytande över aktiebolag, ekonomisk förening eller annan juridisk person i Sverige, äger nämnden under angivna förutsättningar förordna om kvarstad jämväl å egendom, som tillhör denna juridiska person. Slutligen gäller enligt förslaget, att Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer äger föreskriva uppgiftsskyldighet med avseende å egendom som kan underkastas skingringsförbud.

Konungen äger enligt båda lagförslagen utfärda närmare föreskrifter angående de säkerhetsåtgärder, som enligt lagarna kunna ifrågakomma, och rörande tillämpningen av lagarna i övrigt. Det kan antagas, att det därvidlag skall bliva erforderligt att meddela bestämmelser om att förvaltningen av kvarstadsbelagd egendom skall utövas av särskilda sysslomän och att personer skola utses med uppgift att öva tillsyn över den egendom, som underkastats skingringsförbud.

Anslag till den enligt de föreslagna lagarna erforderliga nämnden samt för den organisation och de kostnader i övrigt, som av lagstiftningen föranledas, torde böra anvisas under tredje huvudtiteln. Jag ber därför att få till prövning upptaga hithörande anslagsfrågor.

Vad till en början angår nämnden, vilken torde böra benämnas restitutionsnämnden, måste det antagas, att dess arbetsbörda åtminstone under vissa perioder skall bliva betydande. Den ledamot, som skall vara ordförande och som bör äga behörighet att ensam avgöra vissa smärre frågor, kan antagas i varje fall under första tiden bliva helt sysselsatt med arbetet i nämnden. Förutom ledamöterna och suppleanter för dem torde man böra räkna med särskild arbetskraft för föredragning i nämnden och ombestyrande av sekreterargöromål.

Med hänsyn till svårigheten att förutse antalet ärenden hos nämnden finner jag icke påkallat att i detta sammanhang närmare ingå på de olika avlönings- och arvodesbeloppen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att därom meddela bestämmelser. Helt approximativt synes emellertid det

sammanlagda beloppet av arvoden till nämndens ledamöter och personal under budgetåret 1945/46 kunna uppskattas till 45 000 kronor. Nämndens utgifter för omkostnader under samma budgetår kunna beräknas till 5 000 kronor. För nämnden bör alltså för budgetåret beräknas tillhoppa 50 000 kronor.

Enligt de båda lagförslagen skola betydelsefulla uppgifter av administrativ natur ankomma på myndighet som Konungen bestämmer. Sålunda skall enligt förslaget till lag om återställande av viss från ockuperat land här rörande egendom utrikesdepartementet eller myndighet som Konungen bestämmer mottaga och till nämnden överbringa ansökningar om återställande av egendom. Om denna uppgift anförtros annan myndighet än utrikesdepartementet, torde samma myndighet böra hava att å kronans vägnar yttra sig över de yrkanden om ersättning av allmänna medel för återställd egendom som kunna komma att framställas. Samma myndighet torde tillika böra utse syssломän för förvaltning av den egendom som enligt lagen skall vara underkastad kvarstad, öva tillsyn över förvaltningen av sådan egendom m. m.

I lagen om kontroll å viss utländsk egendom m. m. har förutsatts, att myndighet som Konungen bestämmer skall ntöva betydelsefulla och vidlyftiga uppgifter beträffande avgränsningen av den egendom, som skall vara underkastad skingringsförbud, initiativet till egendoms läggande under kvarstad samt infordrande av uppgifter av intresse för kontrollen. Det torde därutöver bliva erforderligt att åt myndigheten anförtro uppgiften att utse syssломän för och i övrigt övervaka förvaltningen av den med kvarstad belagda egendomen, öva tillsyn över att skingringsförbudet icke åsidosättes o. s. v.

De nya administrativa uppgifter, vilka föranledas av den ifrågasatta lagstiftningen, äro så omfattande och — åtminstone delvis — av så speciell natur, att de icke med fördel kunna anförtros åt redan befintliga myndigheter. I stället torde böra upprättas en tillfällig statsmyndighet, vilken bör omhänderta de nämnda uppgifterna och därmed närmast sammanhörande angelägenheter. Denna myndighet, vilken bör benämnas flytkapitalbyrå, bör självfallet söka samverka med institutioner, vilkas ändamål och arbetsmaterial förete anknytning till byråns, t. ex. valutakontoret. För myndigheten bör finnas en styrelse, innefattande företrädare för bl. a. finansiell, näringspolitisk och juridisk sakkunskap. Styrelsens ordförande får antagas åtminstone under första tiden av byråns verksamhet böra ägna en väsentlig del av sin arbetstid varje dag åt ledningen av byråns arbete. Myndigheten bör äga ett kansli, som omedelbart efter det att förordnande enligt någondera lagen givits bör vara redo att fylla de betydelsefulla kontroll- och förvaltningsuppgifter som komma i fråga.

Kostnaderna för den föreslagna flytkapitalbyråns verksamhet under budgetåret 1945/46 kunna för närvarande endast approximativt beräknas. Det är nämligen uteslutet att på nuvarande stadium med någon säkerhet förutse antalet ärenden hos myndigheten. Anställandet av personal bör därför ske

successivt i den mån personalbehov framtvings av arbetsbördan. Dock måste tillses, att icke arbetsbalans uppstår på grund av för stor knapphet å personal.

Helt approximativt anser jag kostnaderna för avlöningar till byråns personal, inberäknat styrelsearvoden, böra uppskattas till 80 000 kronor. Kostnaderna för arvoden åt sysslomän för kvarstadsbelagd egendom och åt de personer, vilka skola öva tillsyn över den av skingringsförbud berörda egendomen, torde böra beräknas till 50 000 kronor. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att meddela detaljbestämmelser om de avlöningar och arvoden, som äro i fråga. Byråns utgifter för omkostnader kunna uppskattas till 30 000 kronor. För flyktkapitalbyrån bör alltså för budgetåret beräknas ett sammanlagt belopp av 160 000 kronor.

Enligt förslaget till lag om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom skall, såsom av det sagda framgår, innehavaren av återställd egendom under förutsättning av god tro kunna tillerkännas ersättning av allmänna medel ävensom gottgörelse för vad han fått vidkännas för att tillvarataga sin rätt. Chefen för justitiedepartementet har vid remiss till lagrådet av lagförslaget framhållit, att det icke hittills varit möjligt att bedöma i hur stor utsträckning rövad egendom från ockupationsländer förts till Sverige. Vid sådant förhållande är det uppenbarligen vanskligt att närmare beräkna till vilket belopp dessa ersättningar under budgetåret 1945/46 kunna komma att uppgå. Ett belopp av 1 000 000 kronor synes emellertid böra upptagas för dessa ersättningar.

Samtliga nu ifrågavarande anslag torde böra upptagas såsom förslagsanslag.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

å riksstaten för budgetåret 1945/46 under tredje huvudtiteln anvisa följande <i>förslagsanslag</i> , nämligen		
till <i>Restitutionsnämnden</i>	kronor	50 000
till <i>Flyktkapitalbyrån</i>	»	160 000
samt till <i>Ersättningar för viss från ockuperat land härrörande egendom</i>	»	1 000 000

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställa förordnar Hans Maj:t Konungen att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:

C. F. Högstedt.